

14/01/2013

Onderzoek en leren optimaliseren

Een pedagogisch multiniveau perspectief

Symposium: Onderzoek en Leren in Pedagogisch Perspectief
Nijmegen, De Vereniging, 11 januari 2013

Ton Mooij

ITS, Radboud Universiteit, Nijmegen
Celstec, Open Universiteit Nederland, Heerlen

De schoolmeester; Adriaan van Ostade, 1662
Musée du Louvre, Paris

Systematiek PO deels inconsistent

Leerling: 'Rekening houden met verschillen'

School: Prestatie school = (eind)scores Cito (Insp.)

Landelijk: Overheid 'wat'; scholen 'hoe' (Dijsselbl.)

Internationaal: NL ambities hoog, resultaten lln niet

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Doel: verhelderen

1. Inzicht in systematiek onderwijs
2. Inzicht in consistenten maken
3. Realiseren van consistente onderwijspraktijk

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Onderwerpen

1. Verschillen tussen leerlingen
2. 'Achterblijvers' en 'voorlopers'
3. Optimaliseren van instructie en leren
4. Eerste realisaties in de schoolpraktijk
5. Optimaliserend Onderwijs: plan en financiering

Mijn persoonlijk perspectief

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

1. Verschillen tussen leerlingen

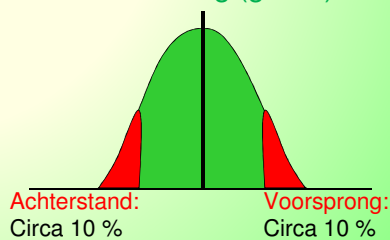
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Baroody (1993); Byrne (1998); De Groot (1966); Gagné (2011); Kohnstamm (1928); Parkhurst (1922); Starren e.a. (1988)

Verschillen leerlingen	Uitingen in leerprocessen		
Beginniveau	Lager	--	Hoger
Leerstappen	Kleiner	--	Groter
Motivering	Concreet	--	Abstract
Structurering	Opdracht	--	Creatie
Duur werken	Korter	--	Langer
Herhaling	Met variatie	--	Nieuw
Begeleiding leerkracht	Vaker	--	Minder
Zelfregulerend	Minder	--	Meer

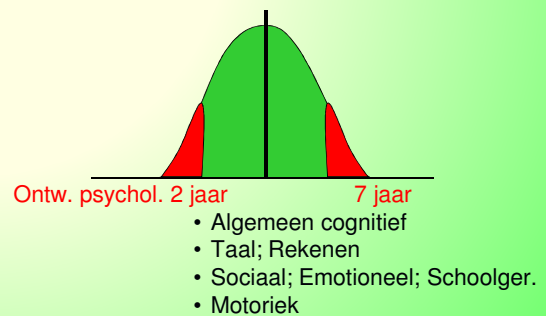
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Leerlingen dezelfde leeftijd in groep:
(maximale) verschillen **en risico's**
80 % veilig (groen)

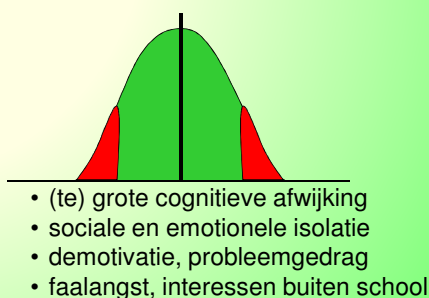
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Intrede PO: kalenderleeftijd 4
Ouders, leerkrachten, tests (Mooij & Smeets, 1997)

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Groep PO: In achterstand & voorsprong
Niet identieke, wel vergelijkbare risico's

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

2. 'Achterblijvers' en 'voorlopers'

Mogelijke invloeden van onderwijs
op (aangeboren) persoonskenmerken

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Achterblijvers groep 1 – 8: aandacht

- Beleid 'onderwijsachterstanden' (jaren 60)
- Thuis; Voorschoolse educatie / Voort. schoolverlaten
- Probleemgedrag / Orthopedagog. (V.d. Ploeg, 1997)
- Speciaal onderwijs; WSNS **XX**
- 'Op zoek naar passend onderwijs' (Smeets & Rispen, 2008, p. 81): 'Adaptief onderwijs komt onvoldoende van de grond.'
- 2012: Cito niveautoets: **erkenning 'cognitief minder begaafden = minus 1½ jaar' (eind basisschool)**

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Voorlopers groep 1 - 8

- Vóór 1990: individuele HB onderpresteerders
- Enkele probleemanalyses / onderzoeken
- Plusklassen, Leonardoscholen => **groep 4**
- Beleidsnota's talent / excellentie => **groep 3**

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

PRIMA Cohort (ITS / Kohnst.; Mulder e.a.) Secundaire analyse (Mooij & Driessen, 2008)

2002 – 2004; Taal & Rekenen; 8000 leerlingen

Cognitieve test; Cito LVS; leerkrachtsscores per II

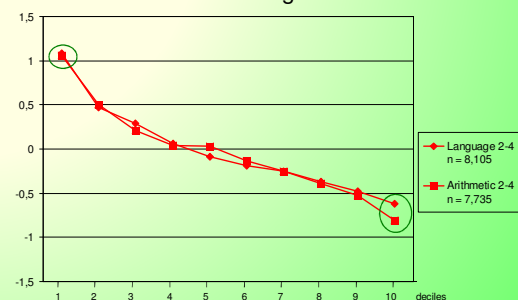
Van groep 2 => 4

- Achterblijvers: relatief grootste winst
- Voorlopers: relatief grootste verlies

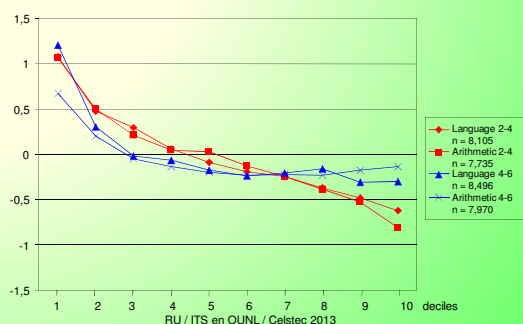
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Groep 2 => 4

Achterblijvers (score 1,1) Voorlopers (score -0.7)
grootste winst t.o.v. 0 grootste verlies t.o.v. 0

Groep 4 => 6 (blauw); 6 => 8

Achterblijvers weer
relatief grootste winstAlle anderen: vorderingen
beneden gemidd. vordering

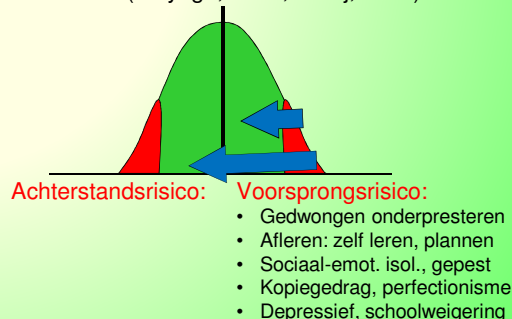
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Samenhang: instructie groep 2 // ontwikkeling cognitief HB II in groep 2 => 4 (2,5%)

	Instructiekenmerken groep 2			Versnelling
	Aantal II	Gebruik LVS	Gem. vrber. rek.	
Leerkrachtsscore				
welbevinden	Neg.	Neg.	Neg.	Pos.
relatie met leerkr.	Neg.	--	Neg.	Pos.
zelfvertrouwen	--	Neg.	--	Pos.
werkhouding	--	Neg.	--	--
extra curr. steun	--	Neg.	--	--
onderpresteren	--	Pos.	Pos.	--

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Cognit. HB gr. 1-4: 'Expertise-omkerings-effect' (Kalyuga, 2007; Mooij, 1991)

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

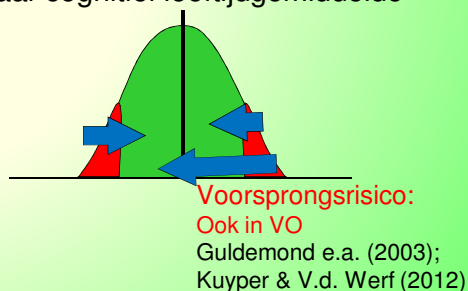
Vooraf **risico** voor cognitief HB leerlingen van ouders met 'lage' opleiding

('achterstandenbeleid')

('hoge' opleiding: vaker ingrijpen op school)

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Systematiek PO: nivellering naar cognitief leeftijdsgemiddelde

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Internationaal longitudinaal oz (2012)

PIRLS: Progress in international reading literacy study (49)

TIMSS: Trends in international mathematics and science study (63 landen)

Nederland:

weinig topleerlingen

lage en midden categ.: veel 'hoge' scoorders

relatief achteruitgaan afgelopen 10 jaar

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Inzicht in inconsistentie (cognitief)

Leerling: cognitief HB gr. 1: ontwrichting perslh+leren

School: leeftijdsgroepen eisen maximaal differentiëren
Niet aanwezig => sterke reductie leerwinst HB lln

Landelijk: leeftijdsgroep // schoolmethoden // Cito LVS
Leerpsycholog./didactisch: wel koppeling 'wat' - 'hoe'

Internationaal: lage NL prestaties ontstaan in PO 1-4

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Leerlingverschillen sociaal

1. Cultureel ⇔ **sociaal** ⇔ cognitief ⇔ economisch
(thuis, school, buurt: 'achterstandenbeleid')

2. Eigen onderzoek sinds 1980: pesten/geweld 'stabiel'
Groep/klas eigen dynamiek; begin prosociaal (zelf)reg.

3. Late(re) diagnostiek probleemvergroterend (Brouwers, 2003): **Vb: sociale isolatie, perfectionisme => cogn. HB**

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Wet PO

Art. 8.1. 'Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Het wordt afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.'

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Art. 8.2. '... emotionele en verstandelijke ontwikkeling, ... creativiteit ... kennis en sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden.'

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Slechts gedeeltelijke handhaving wet PO

Systematiek: negatieve effecten op leerlingen
Wie verantwoordelijk voor handhaving wet?
Rechten van het kind?
Pedagogische rechter?

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

3. Optimaliseren van instructie en leren

Naar Optimaliserend Onderwijs voor (in principe) elke leerling

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Ontwerp

1. 'Reformpedagogen' (Montessori, Parkhurst, Peters.)
2. Kernblokken speel-/leerstof: **één inhoud; 2*diagnost:**
 - a. **Diagnostiek inhoud:** criterium bijv. 85% goed
 - b. **Diagnostiek niveau:** norm land. vaardigheid (bv Cito)
3. Kernblokken met dubbele diagnostiek: ordening in Pedagogisch-Didactische Kern Structuur®
4. PDKS®: anker diverse schoolmaterialen, registratie
5. ICT: steunt PDKS® + variatie binnen/tussen scholen

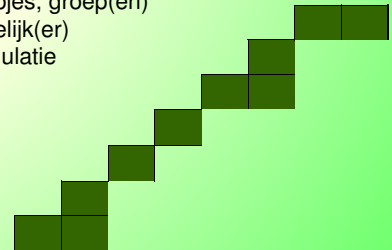
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Kernblokken PDKS® = dubbele diagnostiek

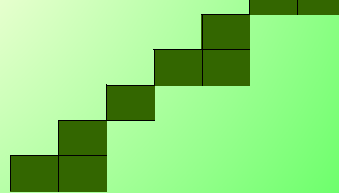
Beginkenmerken screening (psz, ouders, leerkracht)
 Instap eigen niveau => zone naaste ontwikkeling
 Individueel, groepjes, groep(en)
 Leeftijdafhankelijk(er)
 Speciaal / zelfregulatie
 Extra projecten

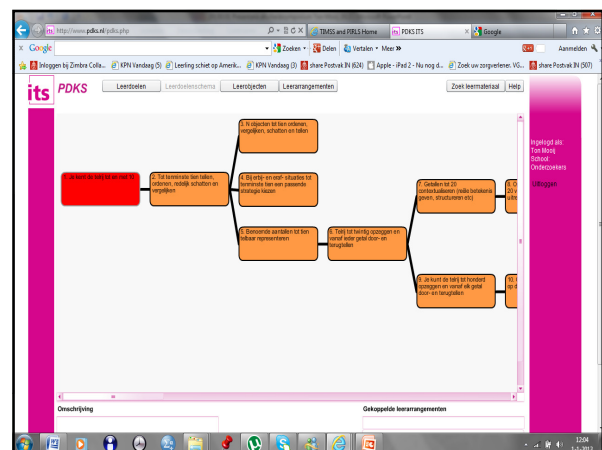
RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Sociaal: groep/klas & school (Alschuler, 1980)
 Quasi-experiment VO (1995-1997): pos. effecten op Iln
 Preventie antisociaal gedrag: begin PO / VO

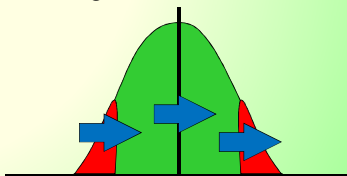
Prosociaal: eerste dag / weken en blijvend
 Gedragsregels: samen inrichten & handhaven (PDKS®)
 Opvallend: steun in groep; individ. diagnostiek

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Optimaliserend Onderwijs voor elke leerling
 Cognitief, Sociaal enz.

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

4. Eerste realisaties in de schoolpraktijk

Design based & experimentele onderzoeken

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Niveaus leerling ↔ groep(je) ↔ school

Cognitief accent: Excel² (Elma & Marja) / Leonardo

Sociaal: eerste dag(en) begin PO & VO: ligt braak

Andere ICT (Meijer e.a., 2011) **bijv. PDKS®**
diagnostiek Jeugdzorg (J.W. Veerman)
aanpak pesten, geweld, incidenten (W. de Wit)
ontwikkeling PO (Conexus, Essentius, PCBO)

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Niveaus school ↔ landelijk

1. Dubbele diagnostiek urgent in:

- Programma's VVE – PO (Driessen, 2012)
- Schoolmethoden // normen vaardigheidslijnen
- Oordeel Inspectie (> 20% mis; Mooij e.a., 2012)

2. Als LVS belangrijk, dan ook leerpsychologisch en didactisch eenduidiger inrichten (=> grote reductie onnodig dagelijks werk en missers leerkrachten)

3. Handhaving: OCW/Kinderombudsman (9 jan. 2013)

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

5. Optimaliserend Onderwijs:

plan en financiering

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Plan praktijkgebaseerd ontwikkelen 'Optimaliserend Onderwijs'

- Instellingen VVE; scholen die willen en kunnen
- Samen met onderzoek; OBD; LPC; SLO; Cito
- Programma: 9 jaren ontwikkeling ↔ onderzoek
- Accent: VVE / PO / IKC ('brede school') / VO
- Koppeling cognitief ↔ sociaal (voorstel 9-1-2013)
- Geïntegreerd experim. design; random start
- Projectmanagement: conditioneert via financiën

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Financiering: via erkenning cognitief HB

Ter Weel (2012): 'achterblijvers'

- 'achterstandsgezin': kind vroeger naar school
- 50.000 kinderen, jaarkosten **250 miljoen**

Niet remmen of ontwrichten HB lln in groep 1 - 4:
symmetrie (**250**) + geen probl. (**30**): opbrengst **280**

Jaar: Optim. Onderwijs elke leerling (**265**; over **15**)
VVE+PO // begin VO (**achterblijvers en voorlopers**)

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Perspectief: onderwijssystematiek pedagogisch multiniveau consistent

Leerling: Verschillen=kernblokken dubbele diagnostiek

School: Schoolprestatie=begin-eind leerwinst alle lln

Landelijk: Wat/hoe=nauw; handhaven wet + geld over

Internationaal: NL leerlingen realiseren hoge ambities

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Mijn persoonlijk perspectief

Bijdragen pedagogische multiniveau consistentie

Projecten, begeleiding, advisering

Nog niet-benutte verlofdagen: wel genieten

Onderzoek / schrijven

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Dank voor duurzame inspiratie!

- Vele kinderen, leerlingen, ouders, schoolpersoneel
- Ambtenaren, bestuurders, professionals
- Collegae ITS, CELSTEC, andere instituten
- Mede-presentatoren vandaag!
- ITS / RU & Celstec / OUNL voor geboden kansen
- Vriend(inn)en en familie
- In het bijzonder: Barbara, mijn kinderen & partners

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013

Tot slot

Allen hartelijk dank
voor jullie aanwezigheid
vandaag!

RU / ITS en OUNL / Celstec 2013